אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת קב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ז' טבת תרס"ח - יפו
נמען: ר' בנימין מנשה לוין

הרב קוק משבח את בנו הרצי"ה כמעט היחיד שמבין את דעתו. הרב קוק פורש את שתי מטרות הישיבה: האחת, להציל יחידי סגולה בלימוד מסודר של פנימיות התורה, שרק ארץ ישראל מוכשרת לו. השנייה, להחיות את הישוב החדש בטל של תורה, ולהעמיד תלמידי חכמים שבניין הארץ יקר להם. הרב קוק כותב שזו בושה שרק מי שהדופק הישראלי חדל בלבו עוסק בבניין הארץ, והכשרים רואים בו 'רע מוכרח'. הרב קוק גם מתאר צורך ברבנות מרכזית מבוססת לישוב החדש, עם יכולת לנסוע בין המושבות ולהדפיס.

עיקרי הדברים

- שתי מטרות הישיבה: פנימיות התורה, והחייאת הישוב החדש.
- ביקורת על התרחקות היראים מבניין הארץ.
- רבנות מרכזית לישוב החדש: נסיעות, הדפסות, איחוד כוחות.
- הבן צבי יהודה כמי שמבין את דעת אביו.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ז' טבת תרס"ח[4].

ידידי הנאמן הרב החכם ממולא בכל טוב מו"ה[5] בנימין מנשה לוין [בנימין מנשה לוין, ממקורביו הצעירים של הרב קוק, ולימים חוקר תקופת הגאונים] שליט"א[6], שלו'[7] וברכה מרובה.

הנני משתוקק לכתוב לך בארוכה, יקירי ואהובי, אבל פיזור נפשי על כמה סעיפים וחיובים, שונים ומשונים זה מזה, ימנע אותי לע"ע[8] מעבודה מסודרת. וב"ה[9] שאני יכול לצאת ידי חובתי כמעט במכתבו של בני שי'[10], אשר הוא ת"ל[11] הוא כמעט האחד עמי המתרגל לעמוד על דעתי ולהקשיב את שיח נשמתי. נפשו ב"ה טהורה היא ועדינה, והוא מבוסם ב"ה בהמון רעיונות טובים ומאירים, שיהיו בע"ה[12] לברכה לו ולעולם.

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5 מו"ה - מורנו הרב
6 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7 שלו' - שלום
8 לע"ע - לעת עתה
9 וב"ה - וברוך השם
10 שי' - שיחיה
11 ת"ל - תודה לא-ל
12 בע"ה - בעזרת השם

הישיבה, מגמתה האידיאלית אצלי [הישיבה שתכנן הרב קוק להקים ביפו] הלא ידועה היא לכבוד מעלת ידידי, להציל יחידי סגולה ההולכים לטמיון ע"י[13] השכחה הנוראה של הצד הפנימי, שהוא אור החיים הגנוז בתורה ובשורש נשמת האומה, ע"י מה שנקבע לימוד מסודר, ממטה למעלה, לכל הזרמים המושכלים והמורגשים ברגש הלב שביהדות במלא רחבה. מובן הדבר, שרוח ד' צריך להיות מתגלה בזה, בדפיקה על נימי הלב, ולזה מוכשרת רק ארץ ישראל, ארץ חמדתנו וגאון עוזנו, המשביעה זיו וחיים רוחניים למתענגים עליה, בעפרה ואבניה, באוירה ושמיה, ובזכרון הודה והדרה מקדם, ובתקותיה המזהירות לעתיד, אשר גם לגלות חבה זו, המלאה בלבבות הטהורות והמלאות עז, בלב היחידים הראויים לקבלה, בארץ ובחו"ל[14], צריכים אנחנו לקבע מדרש ומסכת. המטרה השניה היא להחיות את רוח הישוב החדש בטל של תורה, להוציא את האפלה ואת היבשות המחניקה מיסודו, ולהמציא לו לח של חיים שממנו ישאב לשדו לדורות. מצד זה צריכה הישיבה להכשיר תלמידים, הנושאים בקרבם ובנשמתם את כל קדושתה והדרה של תורה, ושחבת בנינה של האומה בארצה, על אדמת הקודש, תהיה אור לנתיב חייהם; מה שעכשו הדעה המפורסמת היא, שרק אותם שכבר חדל הדופק הישראלי להחיות את לבם, הם הנם המתאמצים בתחית הבנין של הארץ, והכשרים, בעלי הנשמות הישראליות באמת, מביטים ע"ז[15] רק כעל רע מוכרח ועל גזירה שא"א[16] לבטלה. אוי לה לאותה בושה.

כל המטרות הצדדיות יוצאות הן משתי אלה העקריות

וכשם שהישיבה צריכה אימוץ ותיקון נאה, כמו ברוחה פנימה גם בחיצוניותה ותכסיסה, התלמידים והמורים, נימוסיהם וסדריהם, בכל היופי הדרוש לעם מסודר הקבוע במקומו, לא המתנודד בגלויות, כן צריכה גם הרבנות המרכזית לישוב החדש להתכונן בצורה נאותה ומרווחת, בהשפעה של יכולת לנסיעות תדיריות על כל הככר הישובי, ביהודה ובגליל, להדפסות תדיריות של חוברות ושל מכתבים, למגמה של איגוד כל הכחות, והחזרתם לתחיה. ועי"ז[17] יתרומם קרן היהדות בכל אופניה, ותמצא האומה כולה את מקום הצלת חייה בשני המובנים, במובן המעשי ובמובן הרוחני, על אדמת הקודש, ובזה יוחל זרם אמיתי לקישור האומה לא"י[18], ברוח ד' החי וקיים לעד כימי עולם. כל אלה הלא דברים קטנים הם, ומי בז ליום קטנות, [על פי זכריה ד, י] וכמה גדולות הן התוצאות האפשריות לצאת מהם. אין אני מכוין בזה לכבודי ולכבוד בית אבא, כי"א[19] לכבודם של ישראל וישועתם, שזהו רצון ד' ע"ד[20] האמת.

מטרדות צדדיות שהנן מפסיקות אותי באמצע כתיבתי, הנני מוכרח להפסיק מכתיבתי זאת האהובה, שהיא מזכרת אותי את המעמדים שבהם הייתי מדבר באזניך את רחשי לבבי, משפע של אור ד' אשר באור תורת אמת, והנני משוה לנגד עיני את נפשך העדינה, שספגה בקרבה באהבה רוממה את כל אומר והגיון, ועתה הנני רואה אותה צועדת בגאון שם ד' להגיע אל המעלה הדרושה, להיות ממקדשי שם השי"ת[21] ושם ישראל באמת ברבים. עלה והצלח ויהי ד' עמך, כחשק לבבך הטהור ונפש ידידך עז, נאמן אהבתך מצפה לתשועת ד' על עמו בהר קדשו,

---

13 ע"י - על ידי
14 ובחו"ל - ובחוץ לארץ
15 ע"ז - על זה
16 שא"א - שאי אפשר
17 ועי"ז - ועל ידי זה
18 לא"י - לארץ ישראל
19 כי"א - כי אם
20 ע"ד - על דבר
21 השי"ת - השם יתברך

הק' אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳